

VERSLAG EXCURSIE HONDSBOSSCHE ZEEWERING 16 OKTOBER 1999

door

A.D.P. van Peursen

Inleiding

Op zaterdag 16 oktober 1999 heeft de NMV-excursie achter de Hondsbossche Zeewering plaats gevonden. Dankzij de van te voren geleverde informatie door de heer H. van der Hammen van de provincie Noord-Holland en de uitstekende begeleiding ter plaatse door de heer Van Dijk van de Vereniging Natuurmonumenten is deze excursie een succes geworden. Uiteraard heeft ook de enthousiaste inzet van de deelnemers en het goede weer een bijdrage geleverd aan dit succes.

De volgende personen hebben aan de excursie deelgenomen: de heer en mevrouw Jansen, mevrouw L. Haulo, de heren R. de Bruyne, M. de Jong, W. Kuijper, T. Meijer, A. van Peursen, E. Tzimas en de heren D. van Dijk en B. Smit van de Vereniging Natuurmonumenten.

Wat goed werkte was om tijdens de lunch en na afloop van de excursie het gevonden materiaal vast te bekijken. Met ANM-coördinator De Bruyne konden zo meteen de streeplijsten worden ingevuld.

Onderzochte lokaties

Er is op drie plaatsen gezocht:

1. Vogelreservaat De Putten;
2. Het strand aan het einde van de Hondsbossche Zeewering;
3. Langs een pad in de duinen ten zuiden van Camperduin (zie het kaartje hieronder).

Daarnaast is op de terugweg van vindplaats 3 naar het café ook langs de weg gekeken. De verkregen verspreidingsgegevens over de mollusken zullen opgenomen worden in de bestanden van het ANM (Atlasproject Nederlandse Mollusken) en EIS-Nederland. Dit geldt ook voor de gegevens die door de provincie Noord-Holland zijn verstrekt.

1. Vogelreservaat De Putten

Het Vogelreservaat De Putten ligt in de Verenigde Harger-en Pettemerpolder (provincie Noord-Holland). De Verenigde Harger-en Pettemerpolder is een open polder met vogelrijke graslanden. Het gebied is in de vorige eeuw ontstaan toen dijkbouwers kleigrond nodig hadden. Dit gebied bestaat dan ook uit kleiputten. De Vereniging Natuurmonumenten is in 1990 eigenaar geworden van alle weilanden rondom het reservaat en sinds

Foto: A.D.P. van Peursen

Fig. 1: Vogelreservaat de Putten

1992 is men bezig om het gebied aantrekkelijker te maken voor verschillende vogelsoorten. Er worden bijvoorbeeld in de kleiputten kleine eilandjes aangelegd om broedende vogels beter te beschermen tegen vossen. Hoewel het reservaat niet voor publiek toegankelijk is, heeft de NMV voor deze excursie speciale toestemming gekregen om onder de begeleiding van de heer Van Dijk (één van de beheerders van het vogelreservaat) naar mollusken te zoeken. Uiteraard moest dit wel buiten het broedseizoen gebeuren.

Momenteel is het gebied 38 hectare groot. Het bijzondere is dat het om een brakwatergebied gaat. Door de provincie Noord-Holland zijn gegevens verzameld in de Harger-en Pettemerpolder en het Zwanenwater en is er een chloridekaart opgesteld. De resultaten van deze NMV-excursie kunnen hierop een goede aanvulling geven. Daarnaast levert het een nuttige bijdrage aan het ANM. Het spreekt voor zich dat ook de Vereniging Natuurmonumenten de beschikking zal krijgen over de verkregen gegevens.

Uit de gegevens verstrekt door de provincie Noord-Holland, blijkt dat het Vogelreservaat De Putten een chloridegehalte heeft dat boven een waarde van 7500 mg per liter ligt. Rondom het vogelreservaat is door de provincie Noord-Holland op een aantal punten naar mollusken gezocht (monsterpunten van de provincie: nummer 21602, 21610 en 21611). Uit de door de heer Van der Hammen (1999) verstrekte gegevens blijkt dat alleen bij monsterpunt 21611 (x 104.84 y 527.27) mollusken zijn verzameld. Bij de overzichtslijstjes zijn deze gegevens apart aangegeven.

Rondom De Putten en in De Putten zelf is naar mollusken gezocht. Het aardige is dat er verschillende biotopen zijn aangetroffen. In de bij dit artikel gevoegde overzichtslijstjes staan de gevonden soorten en de verschillende locaties aangegeven.

Aardig om te vermelden is nog dat, terwijl wij rond De Putten liepen, we op een gegeven moment vergezeld werden door een ooievaar die in het geheel niet schuw was. Na de heren Van Dijk en Smit bedankt te hebben was het ochtendgedeelte van de excursie afgerond. Met de auto zijn we naar een restaurant vlakbij het strand gereden waar we wat gedronken hebben en de resultaten van een ochtend verzamelen bekeken.

2. Het strand aan het einde van de Hondsbossche Zeewering

Na de middagpauze zijn we naar het zuidpunt van de Hondsbossche Zeewering gelopen. Een ideaal punt om te zoeken omdat er twee biotopen bij elkaar zijn. De rand van de Hondsbossche Zeewering zelf en een strekdam aan het einde daarvan en dan uiteraard het strand dat op dat punt begint. Er is op verschillende plekken gezocht. Deze vindplaatsen liggen binnen de volgende coördinaten x 104.3-5 y 526.5-8

Fig. 2. Verzamelen op het strand

Vervolgens zijn we langs de Hondsbossche Zeewering gelopen tot de eerste opgang en vandaar naar de parkeerplaats. Van een aantal deelnemers hebben we daar afscheid genomen. De rest ging verder naar vindplaats 3.

3. Langs pad naar vogelhut

Tussen de duinbegroeiing langs het duinpad is enthousiast gezocht. Daarbij zijn de onderstaande soorten gevonden.

Op de terugweg van deze laatste vindplaats naar het café en de parkeerplaats is ook op verschillende plaatsen in tuinen en onder struiken (strooisel) langs de weg gezocht. Deze verspreide plekken liggen binnen de coördinaten x 104.7-8 y 526.8. De gevonden soorten zijn hetzelfde als langs het pad naar de Vogelhut.

Als afsluiting van deze excursie zijn in het café de middagvondsten bekeken. Het was weer een leuke en interessante dag.

Geraadpleegde literatuur

- Bruyne, R.H. de, 1991. Schelpen van de Nederlandse kust. KNNV-veldgids nr. 6.
 Bruyne, R.H. de, R.A. Bank, J.P.H.M. Adema & F.A. Perk, 1994. Nederlandse naamlijst van de weekdieren (Mollusca) van Nederland en België. Feestuitgave ter gelegenheid van het zestigjarig jubileum van de Nederlandse Malacologische Vereniging, november 1994.
 Bruyne, R.H. de, A.D.P. van Peursen & J.J. Vermeulen, 1997. Het Atlasproject Nederlandse Mollusken (ANM): een nieuwe impuls voor het verspreidingsonderzoek. Het Zeepaard, 57(5):114-118.
 Gittenberger, E., W. Backhuys & T.E.J. Ripken, 1984. De landslakken van Nederland. KNNV Uitgeverij, nr. 37.
 Gittenberger, E. & A.W. Janssen (red.), 1998. De Nederlandse Zoetwatermollusken. Recente en fossiele weekdieren uit zoet en brak water. Nederlandse Fauna 2. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden.
 Glöer, P. & C. Meier-Brook, 1994. Süßwassermollusken. Deutscher Jugendbund für Naturbeobachtung.
 Hammen, H. van der, 1999. Brief van 2 juli 1999 met informatie van de provincie Noord-Holland over mollusken, gevonden in de Harger- en Pettemerpolder en het Zwanenwater, en een chloridekaart.
 Loo, L.F. van. 1997. Zijper Space, De Hondsbossche Zeewering. Informatie van internet 2 pagina's. <http://www.zijper.nl>

Figs. 3-5. Verzamelen in De Putten.

3: v.l.n.r.: Tom Meyer, E. Tzimas

4: Wim Kuijper

5: zoekplaatje (letterlijk).

Soort	Nederlandse naam	EIS nummer
<i>Vindplaats: De Putten, brakwaterplas achter Zeevering: Amersfoort: 104.9 x 527.5</i>		
<i>Ventrosia ventrosa</i> (Montagu, 1803)	Opgezwollen brakwaterhoren	037050
<i>Potamopyrgus antipodarum</i> (Gray, 1843) #	Jenkins' waterhoren	037400
<i>Zonitoides nitidus</i> Müller, 1774)	Donkere gimsiak	073800

<i>Vindplaats: De Putten, zuidkant slootje uitmondend in plas: zoetwaterfauna</i>		<i>: Amersfoort: 105.0 x 527.0</i>
<i>Ventrosia ventrosa</i> (Montagu, 1803)	Opgezwollen brakwaterhoren	037050
<i>Potamopyrgus antipodarum</i> (Gray, 1843) #	Jenkins' waterhoren	037400
<i>Radix ovata</i> [complex] (Draparnaud, 1805)	'Ovale' poelslak	06380x
<i>Stagnicola palustris</i> [complex]		06400x
<i>Planorbis planorbis</i> (Linnaeus, 1758)	(Gewone) Schijfhoren	065700
<i>Arion circumscriptus</i> [complex]		007150
<i>Deroceras reticulatum</i> (Müller, 1774)	Gevlekte akkerslak	074500
<i>Ceremella virgata</i> (Da Costa, 1778)	Bolle duinslak	076500

<u>Vindplaats: De Putten: zuidkant slootje dwars op hoofdplas: Amersf.coörd.: 105.0 x 527.7</u>		
<i>Ventrosia ventrosa</i> (Montagu, 1803)	Opgezwollen brakwaterhoren	037050
<i>Potamopyrgus antipodarum</i> (Gray, 1843)	Jenkins' waterhoren	037400
<u>Vindplaats: De Putten: oostkant: Amersf.coörd.: 105.0 x 528.7</u>		
<i>Deroceras reticulatum</i> (Müller, 1774)	Gevlekte akkerslak	074500

<i>Vindplaats: De Putten: oostkant: gras oevers slootjes/greppels: Amersf.coörd.: 105.1 x 528.2</i>		
<i>Valvata piscinalis</i> (Müller, 1774)	Vijver-pluimdrager	035500
<i>Ventrosia ventrosa</i> (Montagu, 1803)	Opgezwollen brakwaterhoren	037050
<i>Potamopyrgus antipodarum</i> (Gray, 1843)#	Jenkins' waterhoren	037400
<i>Bithynia tentaculata</i> (Linnaeus, 1758)	Grote diepslak	037900
<i>Lymnaea stagnalis</i> (Linnaeus, 1758)	(Gewone) Poelslak	063300
<i>Radix ovata</i> [complex] (Draparnaud, 1805)#	'Ovale' poelslak	06380x
<i>Stagnicola palustris</i> [complex] #	'Moeraspoelslak'	06400x
<i>Gyrulus crista</i> (Linnaeus, 1758)	Traktorwielteje	064700
<i>Planorbis planorbis</i> (Linnaeus, 1758)	(Gewone) Schijfhoren	065700
<i>Physa fontinalis</i> (Linnaeus, 1758)	Bron-blaashoren	066100
<i>Vallonia pulchella</i> (Müller, 1774)	Fraaie jachthorenslak	068600
<i>Discus rotundatus</i> (Müller, 1774)	Boerenknoopje	071000

<u>Vindplaats: De Putten, oostkant, in slootje noordzijde van de Kamperkade: Amersf.coörd.: 105.0 x 528.3</u>		
<i>Ventrosia ventrosa</i> (Montagu, 1803)	Opgezwollen brakwaterhoren	037050
<i>Bithynia tentaculata</i> (Linnaeus, 1758)	Grote diepslak	037900
<i>Physa fontinalis</i> (Linnaeus, 1758)	Bron-blaashoren	066100

<u>Vindplaats: De Putten, westrand hoofdplas: Amersfoort: 104.7 x 527.6</u>		
<i>Ventrosia ventrosa</i> (Montagu, 1803)	Opgezwollen brakwaterhoren	037050
<i>Cochlicopa lubrica</i> (Müller, 1774)	Glanzende agaathoren	066300
<i>Zonitoides nitidus</i> (Müller, 1774)	Donkere gimsiak	073800
<i>Deroceras reticulatum</i> (Müller, 1774)	Gevlekte akkerslak	074500

Bij deze soorten wil ik, net als in eerdere excursieverslagen wijzen op de discussie rondom deze soorten; zie Gittenberger et al., voor *Potamopyrgus antipodarum* (Gray, 1843) pag. 91 en voor *Radix* (*Radix*) *ovata* pag. 128.

[Aanvullende informatie van de provincie Noord-Holland over de Harger- en Pettenpolder (Van der Haanzen, 1999): monsterpunt: 21611 nadere gegevens (de registratie zoals door de provincie gebruikt): Datum: 860423 en 860828/ Onderzoek: inventarisatie/ Coördinaten: 10484-5272/ Substraat: NETMONSTER/ Status: meest recent Gemeente: SCHOORL/ 191220304 1237 VENTROSIA VENTROSA].

<u>Vindplaats: Pad naar vogelhu Amersfoort.: 104.5-6 526.5-6</u>		
<i>Ceremella virgata</i> (Da Costa, 1778)	Bolle grasslak	076500
<i>Discus rotundatus</i> (Müller, 1774)	Boerenknoepje	071000
<i>Cochlicopa cf. repentina</i> Hudec, 1960	Middelste agaathoren	066500
<i>Pupilla muscorum</i> (Linnaeus, 1758)	Mostonnetje	068200
<i>Vallonia costata</i> (Müller, 1774)	Gerbde jachthorenslak	068400
<i>Vitrina pellucida</i> (Müller, 1774)	Doorschijnende glasslak	072200
<i>Oxychilus alliarius</i> (Miller, 1822)	Look-glanslak	073200
<i>Candidula intersecta</i> (Poirer, 1801)	Grofgerbde grasslak	076100
<i>Trichia hispida</i> (Linnaeus, 1758)	Haarslak	077300
<i>Cepaea nemoralis</i> (Linnaeus, 1758)	Tuinslak	078000
<i>Helix aspersa</i> Müller, 1774	Segrijnslak	078300

<u>Vindplaats: Hondsbosse Zeewering: Amersfoort: 104 x 526</u>		
<i>Mytilus edulis</i> (Linnaeus, 1758)	(Gewone) Mossel	003500
<i>Spisula subtruncata</i> (Da Costa, 1778)	Halfgeknotte strandschelp	017500
<i>Chamelea striatula</i> (Da Costa, 1778)	(Gewone) Venusschelp	026010
<i>Littorina saxatilis</i> [complex]	'Ruwe alikruik'	0363**